

De bug die niet beet

Auteur(s):

Meijers, H.

*De auteur is hoofdonderzoeker bij het MERIT en bij het International Institute on Infonomics, Universiteit Maastricht.***Verschenen in:**

ESB, 85e jaargang, nr. 4239, pagina 43, 21 januari 2000

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

De ECB had de geldvoorraad verruimd, ministers zaten op hun post, veiligheidsdiensten stonden paraat: het aftellen was begonnen. Uiteindelijk werd het middernacht en er gebeurde.....niets. De millennium bug sloeg niet toe. De grote vraag is uiteraard waar dit nu door komt: heeft de miljardeninvestering vruchten afgeworpen of is deze inspanning grotendeels voor niets geweest? Minister van Boxtel en voorzitter van het Millennium Platform Timmer hadden het antwoord al klaar: "We zijn tevreden dat zich door onze gezamenlijke inspanning geen ongeregelheden hebben voorgedaan." Uiteraard zijn er hier en daar wat problemen geweest en zal niet alles boven tafel komen maar de vraag blijft of dit in verhouding staat tot de inspanningen.

Eerst enkele feiten: het CBS zegt dat het bedrijfsleven in de afgelopen drie jaar 5.2 miljard heeft uitgegeven aan het jaar 2000-probleem en de overheid 720 miljoen. Dit is 6.8% van de totale automatiseringskosten van het bedrijfsleven en 6.3% van de overheid. Hierbij gaat het overigens om de uitgaven aan automatisering en niet om de totale kosten, zoals die voor noodvoorzieningen, voor bewaking, maar ook voor nieuwe machines waarin bijvoorbeeld software zit verwerkt. Bovendien betreft het een schatting uit 1998 en zijn kleine bedrijven niet meegenomen. Het Millennium Platform telt ook deze kosten mee en komt uit op een veel hoger bedrag: achttien miljard voor het bedrijfsleven en twee miljard voor de overheid¹.

Of deze gegevens nu exact kloppen of niet, het blijft een aanzienlijke uitgave. Twee vragen zijn, denk ik, van belang. De eerste is of het jaar 2000-probleem is overschat en of de uitgaven te hoog zijn geweest. De tweede vraag is of deze investering daarnaast nog iets extra's heeft opgeleverd.

Bij het beantwoorden van de eerste vraag kunnen we het beste een vergelijking maken tussen verschillende landen. Landen in de EU hebben in de laatste drie jaar ongeveer 0.4% van het bbp aan het jaar 2000-probleem uitgegeven en de VS ongeveer 0.6%, dus de helft meer. Nemen we echter in ogenschouw dat de IT-intensiteit in de VS ongeveer veertig procent hoger ligt dan in de EU, dan is de meerinspanning in de VS slechts gering². In Nederland zijn de uitgaven, zowel gerelateerd aan het bbp als aan de IT-intensiteit, hoog, ook ten opzichte van de VS. Andere Europese landen, met name in het zuiden, bijvoorbeeld Italië, blijven daarbij ver achter.

Uit een enquête gehouden in december 1999 blijkt dat ongeveer drie procent van hen dacht dat het jaar 2000-probleem nog aanzienlijke gevolgen zou hebben. Dit percentage lag elders aanzienlijk hoger: veertien procent in de VS, negen procent in Zweden, en 17 procent in Italië. Ook bij hantering van deze maatstaf blijkt een bovengemiddelde inspanning van de Nederlanders. Omdat het millenniumprobleem (nog) nergens aanzienlijke gevolgen heeft gehad kunnen we niet anders concluderen dan dat de Nederlandse inspanning wel erg groot is geweest.

Van een geheel andere orde is de vraag of de oplossing van het jaar 2000-probleem ook voordelen heeft meegebracht, zoals een versnelde modernisering van hardware en software, met een mogelijke productiviteitsstijging als gevolg. Uit onderzoek blijkt dat van de twintig miljard aan totale uitgaven voor de bestrijding van het jaar 2000-probleem slechts 2.3 miljard aan versnelde vervangingsinvesteringen is toe te schrijven³. Daarnaast blijkt dat bedrijven in het afgelopen jaar, juist vanwege het millenniumprobleem, terughoudend zijn geweest in het plaatsen van grotere automatiseringsopdrachten, zoals het implementeren van ERP systemen. De oplossing van het probleem heeft dus géén aanzienlijke modernisering van de geautomatiseerde systemen als bijeffect gehad.

Toch rest de vraag of we het anders hadden kunnen aanpakken en hoe we de volgende opmerking van Timmer moeten beoordelen. "Alsof we enkele jaren geleden een keus hadden. We wisten niet hoe groot het probleem was. We wisten wel dat we het moesten oplossen en dat hebben we gedaan"⁴. Deze opmerking impliceert dat we misschien wel hadden kunnen kiezen om een risico te lopen, maar dat voor een afgewogen keus dat risico wel vóóraf bekend moest zijn. De Italianen hebben, zo berichten de kranten, een geheel andere zienswijze. Ze hebben een groot vertrouwen in hun improviserend vermogen om bij onverhoopte problemen adequaat te kunnen handelen, zonder het risico vooraf te kennen. Deze verschillen in aanpak geven een prachtig voorbeeld van het verschil tussen risico en onzekerheid zoals beschreven door Knight: wij willen weten welk risico we lopen. Vergeleken met de 'Italiaanse aanpak' is het, denk ik, vooral onze Nederlandse cultuur die een grote invloed heeft gehad op de benadering van dit probleem. Timmers' woorden zijn slechts vanuit dit cultureel perspectief verklaarbaar, maar daarbij meteen verdedigbaar

---

¹ De cijfers van het Millennium Platform zijn gebaseerd op onderzoeken uitgevoerd door de PA Consulting Group.

2 De IT-intensiteit is hier gemeten als de uitgaven aan hardware en software, gedeeld door het bbp, beide gemiddeld over de laatste drie jaar.

3 Onderzoek uitgevoerd door Bakkenist Management Consultants in opdracht van het Millennium Platform.

4 *NRC Handelsblad*, 3 januari 2000.